

IZVJEŠTAJ O RADU INSPEKCIJSKIH SLUŽBI UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE ZA NOVEMBAR MJESEC 2018. GODINE

INSPEKCIJA ZA HRANU

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima utvrđenim zakonima kojima se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane inspektori za hranu su, tokom novembra mjeseca 2018. godine sprovodili inspekcijski nadzor u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane za 2018. godinu i Planovima monitoringa bezbjednosti hrane. Sprovedene su i kontrole po prijavama građana dostavljenim poštom, mejlom, preko portala odgovoran.me.

Učestalost nadzora, metode i tehnike kontrole kao i predmet kontrole određeni su u skladu sa analizom rizika pri čemu su uzeti u obzir sljedeći kriterijumi (vrste hrane, količine hrane stavljene u promet - iz uvoza i domaće proizvodnje, porijeklo, zastupljenost u ishrani i dr.) kao i rezultati nadzora izvršenih u prethodnom periodu. Cilj je da se kontrolama izvrši provjera usaglašenosti postupanja subjekata u poslovanju hranom pri obavljanju djelatnosti za koju su objekti odobreni odnosno registrovani.

Pored redovnih planiranih kontrola, u izvještajnom period sprovedene su i tzv. *ad hoc* kontrole po prijavi građana ili po dobijanju bilo kakvog saznanja koje ukazuje da se u određenom objektu obavlja djelatnost poslovanja hranom suprotno zakonu. Vršeno je sistematsko sprovođenje niza planiranih aktivnosti i ispitivanja u cilju dobijanja opšteg pregleda stanja, sprovođenja propisa o hrani, hrani za životinje, zdravlju životinja i bezbjednosti bilja namijenjenih za proizvodnju hrane ili hrane za životinje.

Tokom novembra mjeseca, u skladu sa utvrđenim pojedinačnim programima monitoringa bezbjednosti hrane, uzeti su uzorci određenih vrsta hrane sa tržišta i iz uvoza u cilju utvrđivanja propisanih zahtjeva koji se odnose na: kontaminante u hrani; sastav odnosno sadržaj hrane za posebne prehrambene potrebe; mikrobiološke kriterijume; prisutnost listerije monocitogenes u određenim proizvodima tokom roka trajanja. Programom monitoringa obuhvaćena je i hrana za životinje koje se koriste za proizvodnju hrane i uzeti su uzorci gotovih krmnih smjesa (koncentrata za krave muzare, tovnu pilad i koke nosilje) ali i ostalih hraniva radi provjere prisutnosti nepoželjnih supstanci u istim. Ispitivanjima je potvrđena ispunjenost svih propisanih zahtjeva bezbjednosti i hrane i hrane za životinje.

Inspektori za hranu su kontrolisali da li subjekti u poslovanju hranom izvršavaju obaveze utvrđene zakonom o bezbjednosti hrane i da li tokom prodaje, čuvanja, prerade, proizvodnje i distribucije hrane sprovode sve propisane postupke kojim se obezbjeđuje da na tržište odnosno do krajnjeg potrošača dođe samo bezbjedan proizvod, propisno upakovan i označen. Dalje, kontrolisano je porijeklo/sledljivost hrane, nutritivne i/ili zdravstvene tvrdnje na hrani, rokovi upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu, zahtjevi za označavanje/informisanje potrošača o hrani i dr.

Vršena je redovna planirana kontrola objekata za proizvodnju hrane (prerada i obrada mesa, mlijeka, jaja, proizvoda ribarstva, voća i povrća, proizvodnja hleba i pekarskih proizvoda, flaširane vode, alkoholnih i bezalkoholnih pića i dr). Kontrolisani su i objekti za skladištenje i prodaju na veliko hrane, uključujući i kontrolu transporta hrane koja zahtijeva temperaturni režim čuvanja i transporta.

U unutrašnjoj kontroli u izvještajnom periodu izvršen je nadzor u 507 objekata u kojima se obavlja poslovanje hranom.

U kontrolisanim objektima utvrđeno je 63 nepravilnosti koje se odnosile najčešće na nehigijensko rukovanje hranom tokom obrade, prerade, obrade i čuvanja hrane, neodržavanje higijene uređaja, prostorija, opreme, zatečenu hranu u prometu izmijenjenih organoleptičkih svojstava ili isteklog roka upotrebe, bez propisanih oznaka i dokaza o porijeklu/proizvođaču, radu lica koja ne ispunjavaju zahtjeve za ličnu higijenu i zdravlje i sl. Iz proizvodnje i prometa uzeto je 449 uzorka različitih vrsta hrane (jaja, mlijeka, sira, hrane za posebne prehrambene potrebe, mesa i proizvoda od mesa, proizvoda od ribarstva, koštunjavog voća, svježeg i zamrznutog voća i povrća, sladoleda, salata, soseva i dr. radi provjere prisutnosti patogenih mikroorganizama ili prisutnosti nedozvoljenih aditiva, teških metala, mikotoksina, histamina i dr. štetnih supstanci u skladu sa propisanim zahtjevima. U svim slučajevima utvrđivanja neusaglašenosti preduzete su zakonom propisane kaznene i upravne mjere.

Zbog utvrđenih nepravilnosti u unutrašnjoj kontroli, inspektori su preduzeli 107 upravnih mjera i to:

- 17 rješenja o otklanjanju infrastrukturnih neusaglašenosti u određenom roku;
- 2 rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti obrade i pripreme hrane u objektima ;
- 3 rješenja o stavljanju van prometa i uništavanju nebezbedne hrane,
- 35 ukaza o otklanjanju nedostataka manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kratko vrijeme
- 11 prekršajnih naloga (3.160 eura).

U izvještajnom periodu izvršeno je 47 kontrola izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Kontrola pri uvozu hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U novembru mjesecu 2018. godine, po zahtjevu subjekata u poslovanju hranom, izvršen je pregled 1315 uvezene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla i 412 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregledom je utvrđivana validnost i ispravnost prateće propisane dokumentacije (dokumentacijski pregled), izvršen je pregled sadržaja pošiljki, oznaka, pakovanja, količina, uključujući i provjeru temperaturnih lista tokom prevoza hrane (identifikacioni pregled), zatim fizički pregled tj. provjera hrane organoleptičkim pregledom i uzimanjem uzoraka za laboratorijsko ispitivanje radi provjere ispunjenost propisanih zahtjeva bezbjednosti i kvaliteta.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti, rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 373 uzorka hrane, a od pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeto je 56 uzoraka.

Laboratorijski je ispitano 28,4% pošiljki hrane iz uvoza i 13,6 % pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđivanja usaglašenosti proizvoda sa propisanim zahtjevima inspektori za hranu su donijeli 1314 rješenja o odobravanju uvoza i stavljanju u promet bezbjednih pošiljki hrane i 412 rješenja o stavljanju u promet pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom.

U toku novembra, bila je i jedna RASFF notifikacija za tanjire od banbusa porijeklom iz Kine. Kompletna količina je nađena u skladištu uvoznika i u skladu sa propisima uništena.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla

Tokom novembra mjeseca od ukupnog broja pregledanih pošiljki iz uvoza, hrane neživotinjskog porijekla u nadležnosti inspekcije za hranu, zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti zabranjen je uvoz i stavljanje u slobodan promet 1 pošiljke feferona u količini od 76 kg zbog utvrđivanja neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima u odnosu na sadržaj aditiva.

Postupanje po inicijativama

U novembru mjesecu Inspekciji za hranu je podnijeto 25 inicijativa/prijava (odgovoran.me, pisane i telefonske prijave) koje su se odnosile na proizvode isteklog roka upotrebe, izmijenjenu boju i miris određene hrane. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresu, telefon).

VETERINARSKA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su u novembru mjesecu vršili inspeksijski nadzor nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja, radom veterinarskih ambulanti, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kontrolu ispunjenosti karantinskih uslova za smjestaj životinja, kontrolu zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja, kontrolu rada objekata za promet hranom za životinje (petšop) i prometom životinja. Takođe, u okviru Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja učestvovali su u sprovođenju Mjere 1 IPARD programa, po pitanju ispunjenosti uslova aplikacija, odnosno njihovih gazdinstava, za podršku sa aspekta zaštite dobrobiti životinja.

Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 1507 pregleda. U unutrašnjoj kontroli izvršeno je 331 pregleda. Kontrole su sprovedene:

- ✓ kontrole u oblasti zaštite dobrobiti životinja - ukupno 7;
- ✓ kontrola identifikacije i registracije životinja na gazdinstvima (goveda, ovce, koze i svinje) – ukupno 3;
- ✓ kontrole rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova – ukupno 2;
- ✓ kontrole o ispunjenosti uslova za smještaj životinja u karantinu – ukupno 2;
- ✓ kontrole sprovođenja mjera po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja – tuberkulinizacija goveda, ispitivanje goveda i ovaca na brucelozu i vakcinacija svinja protiv klasične kuge svinja, kao i kontrola I&R životinja i prijava kretanja, kontrola u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza – ukupno 307 kontrola;
- ✓ postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera – ukupno 5 nadzora; i
- ✓ donijeto je 5 rješenja sa mjerama za suzbijanje i iskorijenjivanje zaraznih bolesti životinja;
- ✓ donijeto je 4 rješenja o opservaciji pasa i mačaka na opasnu zaraznu bolest bjesnilo po prijavi epidemiološke službe nadležnih zdravstvenih ustanova o ujedu pasa i mačaka;
- ✓ izvršeno 38 kontrolnih pregleda nakon naloženih mjera i radnji: i

- ✓ 7 kontrola po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- izdato 4 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- 3 rješenja sa mjerama za subijanje i iskorijenjivanje zaraznih bolesti životinja i zoonoza;

Tokom novembra, veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima, uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua, mikrobioloških kriterijuma, monitoringa listerije, monitoringa kontaminenata, monitoring nepoželjnih supstanci u hrane za životinje, monitoring pesticide kao i uzorkovanje sira na gazdinstvima kod registrovanih poljoprivrednih proizvođača.

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u novembru 2018. godine vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijskim mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo i željeznička stanica Bijelo Polje, Kula, a od 20. juna 2017. godine i na graničnom prelazu Dračenovac, 2 puta nedeljno, za uvoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla, i Ranče, takođe 2 puta nedeljno, za uvoz hrane za životinje koja podliježe veterinarskoj kontroli.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 1145 pošiljki koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 872 pošiljke živih životinja, hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet.

Izdato je 872 rješenja o stavljanju u slobodan promet, pošiljki životinjskog porijekla i hrane za životinje.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- **pregled dokumentacije** tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- **fizički pregled** tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminaneti, rezidue pesticida, radioaktivnost, kvalitet), uzeto je 104 uzorka.

Laboratorijski je ispitano 12 % pošiljki iz uvoza, i to: 102 pošiljke hrane životinjskog porijekla i 2 hrane za životinje.

Takođe je vršena i provjere zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza

U toku novembra mjeseca nije bilo pošiljki hrane životinjskog porijekla za koje je zabranjeno stavljanje na tržište Crne Gore zbog neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti i kvaliteta.

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspekcijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 238 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (238 rješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom novembra izvršen je pregled i izdato je ukupno 35 serifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U novembru mjesecu veterinarskoj inspekciji je podnešeno 8 inicijativa/prijava koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinjama. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

FITOSANITARNA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Fitosanitarni inspektori su u novembru vršili inspekcijski nadzor u oblasti zdravstvene zaštite bilja, u objektima za proizvodnju i promet sjemenskog i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, u objektima za promet sredstva za ishranu i zaštitu bilja, kao i u oblasti upotrebe pesticida i đubriva na poljoprivrednim gazdinstvima upisanim u registar primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla i vršili uzorkovanje u skladu sa propisanim programima monitoringa.

Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u skladu sa propisima iz oblasti zdravstvene zaštite bilja, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja i bezbjednosti hrane.

U izvještajnom periodu su nastavljene kontrole u oblasti bezbjednosti hrane odnosno rezidua pesticida, nitrata i drugih kontaminenata. Vršena je kontrola zdravstvenog stanja bilja sa akcentom na uzorkovanje biljnog materijala na prisustvo štetnih organizama: monitoring *Rodopholus similis*, *Xylella fastidiosa*, *KCN*, *Didymella applanata*, *CTV* i drugih štetnih organizama, kontrola kvaliteta, sertifikacija i zdravstveno stanje sjemenskog i sadnog materijala, kontrola propisanih uslova za rasadnike, kontrola prometa pesticida i đubriva u pogledu ispunjenosti propisanih uslova za promet, kontrola registrovanih sredstava za zaštitu bilja, kvaliteta sjemena i sadnog materijala, kao i uslova u objektima za njihovo skladištenje, čuvanje i uslove za subjekte koji su registrovani kao DDD službe, monitoring GMO u sjemenu i sadnom materijalu i monitoring na ostatke rezidua pesticida u životnoj sredini.

U izvještajnom periodu u unutrašnjoj kontroli izvršeno je ukupno 153 inspekcijska pregleda i to: 145 redovnih, 1 po inicijativi i 7 kontrolnih inspekcijskih pregleda.

Inspekcijski pregledi na osnovu:

- ✓ zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja - 69 pregleda;
- ✓ zakona o sredstvima za ishranu i zaštitu bilja - 29 pregleda;
- ✓ zakona o sjemenskom i sadnom materijalu - 40 pregleda;
- ✓ zakona o GMO - 5 pregleda; i
- ✓ zakona o bezbjednosti hrane - 10 pregleda.

Uzeto je ukupno 77 uzoraka.

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje, u skladu sa principom srazmjernosti, kojima se obezbjeđuje eliminisanje rizika i postiže efekat i to:

- ✓ 3 rješenja o oduzimanju i uništenju robe;
- ✓ 3 rješenja za stavljanje robe van prometa; i
- ✓ 6 rješenja za otklanjanje nepravilnosti manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kraće vrijeme.

Izdata su 2 prekršajna naloga.

U izvještajnom periodu u primorskim opštinama nastavilo se sa sprovođenjem fitosanitarnih mjera i po posebnom akcionom planu. Kontrolisani su izvještaji o izvršenim hemijskim tretiranjima palmi, kao i sprovođenje postupka injektiranja i endoterapije. Fitosanitarna mjera uništavanja izvršena je nad 101 palmom zaključno sa novembrom.

Apelujemo na sve držaoce bilja čije palme pokazuju simptome napada da bez odlaganja sprovedu mjeru uništavanja palmi!

Potrebno je hitno tretirati palme ukoliko nijesu tretirane!

Kontrola uvoza

Fitosanitarni inspektori su u novembru vršili kontrolu uvoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostala hrana biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem, sušenjem i sl.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, kao i bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom sa aspekta zdravstvene zaštite.

Fitosanitarna inspekcija je u novembru izvršila pregled ukupno 1664 pošiljke (uvoz/izvoz) i to: 1069 pošiljki pri uvozu, 47 pošiljki u provozu, 55 pošiljki za reexport i 473 pošiljke za izvoz i 11 ovjera carinskih deklaracija.

U novembru mjesecu, ukupno je uzorkovano 22 % pošiljki iz uvoza.

Izdata je 6 rješenja o zabrani uvoza pošiljki i 3 o uništenju pošiljke.

Ukupno je uzeto 231 uzorak od čega 5 uzoraka nije odgovaralo propisanim zahtjevima.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima **zabranjen je uvoz**: 2 pošiljke svježe paprike težine 6.785kg; 1 pošiljka limuna težine 21.284kg, 2 pošiljke nara težine 6.894kg, 1 pošiljka pasulja težine 23.000kg i 3.515 komada sadnica maslina, a **uništeno** je: 1 pošiljka sjemenki lana težine 81,7kg i 17 komada drvenih paleta.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Br	Datum	Proizvod	Količina (kg)	Neusaglašenost	Razlog	MDK utvrđena	MDK propisana
1.	5.11.2018.	sadnice maslina	3.515 kom	neposjedovanje propisanih rezultata laboratorijskih analiza	rizik od unošenja štetnih organizama	/	/
2.	6.11.2018.	lan, čija	81,7	neprijavljena pošiljka	rizik	/	/
3.	12.11.2018.	drvene palete	17 kom	neobilježene palete	rizik od unošenja štetnih organizama	/	/
4.	14.11.2018.	limun	21.284	rezidue pesticida	fenvalerate esfenvalerate	0,10	0,02
5.	22.11.2018.	nar	3.447	rezidue pesticida	acetamiprid	0,04	0,01
6.	23.11.2018.	paprika	2.020	rezidue pesticida	methomyl	0,05	0,02
7.	27.11.2018.	nar	3.447	rezidue pesticida	acetamiprid	0,04	0,01
8.	28.11.2018.	pasulj	23.000	rezidue pesticida	haloxyfop	0,21	0,01
9.	29.11.2018.	paprika	4.765	rezidue pesticida	methomyl	0,05	0,02

Kontrola izvoza

Fitosanitarna inspekcija je pri izvozu izvršila pregled 528 pošiljki i izdala: 473 fitosertifikata za izvoz: kupusa, mandarina, suvi vrganj, ljekovito bilje: kleka, žalfija; rezana drvena građa; hrana za životinje, sijeno; vino i rakija) i 55 fitosertifikata za reexport.